

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет міжнародних відносин
Кафедра європейського права

Судові системи та порівняльне судове право

Програма курсу та плани семінарських занять
факультету міжнародних відносин

Львів 2022

Брацук І.З.

Судові системи та порівняльне судове право: програма курсу та плани семінарських занять для студентів факультету міжнародних відносин. – Львів: факультет міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка, 2022. – с.30

Затверджено кафедрою європейського права. Протокол №1 від 31 серпня 2022

© Брацук І.З.

Програма навчальної дисципліни «Судові системи та порівняльне судове право»

Анотація

Становлення України як сучасної правової держави нерозривне пов'язане з тривалим процесом формуванням судової влади, як основоположного елементу належного забезпечення та захисту основоположних прав людини та громадянина. Хоча необхідно відзначити, що практичні результати судової реформи у нашій країні свідчать про їх ситуативний характер та дещо не системний підхід. Видається, що в даному випадку необхідно увагу присвятити набуттю глибоких фундаментальних знань стосовно специфіки та особливостей побудови судових систем та здійснення правосуддя в країнах континентальної та англосаксонської системи права. З метою запровадження у нашу вітчизняну судову систему новел та використання позитивного досвіду зарубіжних країн у реформуванні окремих ланок та інстанцій вітчизняної судової системи. За таких умов виникає необхідність на передній план виходить доцільність запровадження та вивчення курсу «Судові системи та порівняльне судове право» студентами вищих навчальних закладів.

Згідно з навчальним планом курс «Судові системи та порівняльне судове право» вивчають студенти денної форми навчання факультету міжнародних відносин Львівського національного університету ім. І.Франка протягом II семестру. Цей курс складається з лекцій, семінарських занять та самостійної роботи, на яких студент в повній мірі черпає інформацію та оволодіває знаннями, які дають змогу йому зрозуміти сутність навчальної дисципліни. Семінари, практичні заняття проводяться після прочитання лекції з відповідної теми, до уваги береться те, що студент уже отримав певну інформацію та теоретичну підготовку. Під час семінарських, практичних занять студенти закріплюють, поглиблюють та удосконалюють теоретичні знання, котрі вони отримали на лекціях та під час самостійної підготовки.

Метою вивчення курсу «Судові системи та порівняльне судове право» є виявлення загальних закономірностей становлення функціонування та розвитку судових систем країн світу (особливу увагу приділяється країнам англосаксонської та континентальної системи права). При цьому ключову роль присвячується судовій системі України її особливостям та структурі в контексті її порівняння з іншими судовими системами.

Завданням навчальної дисципліни є:

- формування у студентів розуміння понятійно-категоріального апарату;
- набуття знань про судову владу, механізм противаг і стримувань, судові системи країн англосаксонської та континентальної системи права;
- отримання необхідних навичок щодо застосування отриманих знань для вирішення практичних завдань.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен **знати:**

- ✓ історичні, національні та правові передумови завдяки яким були створені та розвивалися судові системи країнах континентальної та англосаксонської системи права
- ✓ основні принципи побудови судових систем України та зарубіжних країн;
- ✓ особливості та специфіку здійснення правосуддя в нашій державі та зарубіжних країнах;
- ✓ наявність проблем та їх вирішення у функціонуванні судових систем країн континентальної та англосаксонської системи права.

Після набуття теоретичних знань з даного предмета студент **повинен вміти:**

- застосовувати отримані знання для вирішення практичних завдань, пов'язаних з процесом реформування вітчизняної судової системи;
- оцінювати стан відповідності та належного функціонування вітчизняної судової системи в порівнянні з судовими системами зарубіжних країн;
- орієнтуватися в літературі за фахом.

З метою більш ефективного вивчення курсу аналізуються судові системи таких країн, як США, Великобританії, Франції, Німеччини та звичайно України. При цьому увага присвячується вивченню вищезгаданих судових систем країн по чергово, комплексно що забезпечує належну структурування а не крізь синхронного та асинхронного порівняння.

Курс «Судові системи та порівняльне судове право» складається з лекцій, семінарських занять та самостійної роботи. Тривалість як лекції, так і семінару становить 2 академічні години. Семінарські заняття за організаційною формою базуються на вивченні теорії судової влади та аналізі відповідних рішень національних судів англосаксонської та континентальної системи права. Самостійна робота передбачає самостійне опрацювання студентами відповідного матеріалу, включаючи ознайомлення із літературою на відповідну тему, проведення наукових досліджень та підготовку до дискусій на семінарах.

Програма курсу

Тема 1.

Предмет, система та завдання курсу «Судові системи та порівняльне судове право»

Судові системи, як об'єкт дослідження порівняльного правознавства. Порівняльне судове право, як наука та навчальна дисципліна. Необхідність вивчення порівняльного судового права на сучасному етапі в процесі професійної підготовки юриста-міжнародника. Теоретико-правові аспекти методології дослідження порівняльного судового права. Порівняльне судове право, як об'єкт дослідження порівняльного правознавства.

Співвідношення курсу «Судові системи та порівняльне судове право» з іншими навчальними дисциплінами (порівняльне правознавство, судові і правоохоронні органи України, порівняльне цивільне процесуальне право, порівняльне кримінальне процесуальне право, порівняльне адміністративне процесуальне право). Роль загальнотеоретичних, історичних та галузевих юридичних наук у вивченні порівняльного судового права.

Система курсу навчальної дисципліни «Судові системи та порівняльне судове право». Теоретичні та прикладні аспекти даної дисципліни. Огляд базових міжнародних правових актів, рішень національних судів а також спеціальної літератури.

Тема №2

Судова влада та судова система України

Категорія «судове право» її юридичний зміст та ознаки. Генеза концепції судового права. Сучасний період розвитку вчення судового права. Предмет, метод та система судового права. Принципи судового права та їх класифікація. Джерела судового права та їх класифікація. Міжнародно-

правові акти як джерела судового права. Поняття, ознаки та класифікація норм судового права України.

Поняття судової влади та її співвідношення з іншими гілками влади. Співвідношення понять «судова влада», «судова система» та «суд». Основні функції судової влади. Інституціональні принципи судової влади, організаційні принципи судової влади, функціональні принципи судової влади. Основні риси судової влади. Суд як орган судової влади. Правові механізми кадрового забезпечення судової влади: прямі вибори, «політичний компроміс», самоорганізація судової влади. Правові форми організації судової влади.

Правосуддя – як спосіб реалізації судової влади. Поняття, ознаки та функції правосуддя. Принципи правосуддя та їх класифікація. Поняття, ознаки та особливості судової системи України. Судова ланка та судова інстанція: поняття та співвідношення. Система принципів побудови судової системи та їх характеристика. Загальна характеристика основних принципів побудови судової системи України: принцип єдності, принцип територіальності, принцип спеціалізації, принцип інстанційності та ієрархічності, принцип доступності суду. Структура судової системи України: місцеві суди в Україні, апеляційні суди в Україні, вищі спеціалізовані суди в Україні, Верховний суд України. Місце та роль Конституційного суду в судовій системі України.

Тема №3

Судова система США

Вплив англійського права на становлення та розвиток судової системи США. Конституційно-правові засади закріплення функціонування та розвитку судової системи США. Структура судової системи США та її дуалістичний характер.

Федеральні суди загальної юрисдикції та їх місце в судовій системі

США. Порядок розгляду справ, склад та структура судів першої інстанції (федеральних районних судів) в США. Окружні федеральні апеляційні суди США та їх місце в судовій системі США. Апеляційний суд федерального округу: склад, структура компетенція. Федеральний претензійний суд (United States Court of Federal Claims) та його місце в судовій системі США. Верховний суд США, як найвищий орган правосуддя. Склад, структура та порядок розгляду справ Верховним судом США. Конституційна юрисдикція Верховного суду США. Апеляційна юрисдикція Верховного суду США. Місце Верховного суду в конституційному механізмі політичної влади США.

Особливості побудови судових систем окремих штатів. Судові системи окремих штатів: двоступінчаста система та трьохступінчаста система. Організація та розгляд справ судами присяжних в США. Суди спеціалізованої юрисдикції та їх місце в судовій системі США. Сімейні суди та розгляд справ про побутове насильство в сім'ї.

Тема №4

Судова система Англії

Передумови та правові засади побудови судової системи Великобританії. Загальна характеристика судоустрою Великої Британії. Закон «Про конституційну реформу» 2005 р. та його вплив на реформування судової системи Великобританії. Порядок організації та розгляду трибуналами як найнижчими ланками в судовій системі Англії. Структура трибуналів першого рівня (First-Tier Tribunal) та їх місце в судовій системі Англії. Високий трибунал (Upper Tribunal) та його місце в судовій системі Англії. Палата адміністративних апеляцій. Палата по питаннях надання притулку та міграції. Палата по земельних питаннях. Палата щодо податкових питань. Магістратські (мирові) суди Англії: склад, структура та юрисдикція. Суди графств Англії: склад, юрисдикція та порядок розгляду

справ.

Внутрішня структура та особливості розгляду справ судами другої ланки Англії. Суд Корони (Crown Court) та його місце в судовій системі Англії. Структура, юрисдикція та порядок розгляду справ Судом Корони. Високий суд правосуддя (High Court of Justice) та його місце в судовій системі Англії. Структура Високого суду правосуддя: відділення королівської лави (Суд щодо розгляду морських справ, Комерційний суд, Адміністративний суд, Торгівельний суд); канцлерське відділення (Суд у справах компаній, Патентний суд); відділення щодо розгляду сімейних справ. Апеляційний суд Англії: структура, юрисдикція та порядок розгляду справ. Історія створення, функціонування та компетенція Судового комітету Таємної ради Великобританії.

Верховний суд Великобританії як найвищий судовий орган в судовій системі. Порядок створення, становлення та функціонування Верховного суду Великобританії. Склад, структура, юрисдикція та порядок розгляду справ Верховним судом Великобританії. Рішення Суду ЄС та його застосування національними судовими органами Великобританії. Місце Палати лордів в судовій системі та її повноваження до проведення судової реформи у Великобританії. Порядок та процедура розгляду судових справ в Палатою лордів. Суди спеціалізованої юрисдикції Англії: військові суди, сімейні суди, молодіжні суди.

Тема № 5

Судова система Франції

Загальна характеристика судової системи Франції: суди загальної юрисдикції та адміністративні суди. Особливості побудови та організації функціонування судів загальної юрисдикції Франції. Трибунали малої та трибунали великої інстанцій як перша ланка судової системи Франції. Структура трибуналів малої інстанції Франції: поліцейські трибунали, палата

спрощеного цивільного процесу, суд у справах опіки. Склад, юрисдикція та порядок розгляду справ трибуналами малої інстанції Франції. Структура трибуналів великої інстанції: виправні трибунали, суд у справах неповнолітніх, суд у патентних справах, палати з цивільних справ, дисциплінарна палата. Склад, юрисдикція та специфіка розгляду справ трибуналами великої інстанції Франції. Слідчі судді трибуналів великої інстанції та їхня роль під час розгляду кримінальних справ. Судді у справах неповнолітніх та судді у справах виконання покарань трибуналів великої інстанції та їх компетенція.

Апеляційні суди як суди другої ланки судової системи Франції. Структура апеляційних судів Франції: палати з кримінальних справ, палати з цивільних справ, палати з комерційних справ, палати з соціальних справ, палати зі справ неповнолітніх, палати у справах виконання рішень. Склад, юрисдикція та порядок розгляду справ апеляційними судами Франції. Особливості та специфіка розгляду справ судом асизів (присяжних) Франції. Склад та компетенція суду асизів (присяжних) Франції. Суд присяжних для неповнолітніх та порядок розгляду ним справ.

Касаційний суд як вища судова ланка Франції. Структура Касаційного суду Франції: палати у цивільних справах, палата у торгівельних, економічних та фінансових спорах, палата у суспільних конфліктах, палата у кримінальних справах. Бюро по наданню матеріально-правової допомоги та його місце в структурі Касаційного суду Франції. Склад, процедура та порядок розгляду справ Касаційним судом Франції.

Історія створення та формування Високого суду правосуддя Франції. Склад, структура та юрисдикція Високого суду правосуддя Франції. Особливості та порядок розгляду справ Високим судом правосуддя Франції. Сучасна роль Високого правосуддя у розвитку судової системи Франції. Палата правосуддя республіки та її місце в судовій системі Франції. Суди спеціалізованої юрисдикції Франції: торгівельні суди, ради прюдомів, морські торгівельні суди, трибунали у конфліктах.

Тема №6

Судова система Федеративної Республіки Німеччини

Загальна характеристика та особливості побудови судової системи Німеччини. Суди загальної юрисдикції як ядро судової системи Німеччини. Місцеві (дільничі) загальні суди та їх місце в судовій системі Німеччини. Структура дільничих загальних судів Німеччини: суд з питань виконання судових рішень, суд з питань заборгованості, суд з майнових справ, суд із сімейних справ (цивільне провадження); суд шеффенів для неповнолітніх, суд шеффенів для дорослих (кримінальне провадження). Склад, юрисдикція та порядок розгляду справ місцевими (дільничними) загальними судами Німеччини.

Регіональні загальні суди (Regional Courts) як суди другої ланки в судовій системі Німеччини. Структура регіональних загальних судів: палати з майнових питань, палати з комерційних питань, великі та малі палати з кримінальних справ. Склад, компетенція та порядок розгляду справ регіональними загальними судами Німеччини. Вищі регіональні загальні суди (вищі суди земель) як органи апеляційної інстанції земель. Структура вищих регіональних загальних судів: палати (сенати) з цивільних справ, палати (сенати) з кримінальних справ, палати (сенати) з сімейних справ, палати (сенати) небезпечних злочинів проти державного ладу. Юрисдикція, склад та особливості розгляду справ вищим регіональним загальними судами земель Німеччини.

Федеральний загальний суд (Federal Court of Justice) та його місце в судовій системі Німеччини. Структура федерального загального суду Німеччини: судові палати з кримінальних справ, судові палати з цивільних справ. Склад, юрисдикція та специфіка розгляду справ Федеральним загальним судом Німеччини. Федеральний Конституційний як єдиний орган конституційної юрисдикції Німеччини. Конституційні суди федеральних земель та їх місце в судовій системі Німеччини.

Тема №7

Судова системи Європейського Союзу

Еволюція становлення судової системи ЄС. Поняття та внутрішня побудова судової системи ЄС. Ланки судової системи ЄС: Європейський Суд справедливості, суд I інстанції, суди спеціальної юрисдикції (судові палати). Основні принципи організації та функціонування судової системи ЄС та їх види. Принцип самостійності судової влади та принцип вільного доступу до правосуддя як основоположні засади судової системи ЄС.

Правові засади функціонування та юрисдикція Європейського Суду.

Процедури реалізації юрисдикції Суду ЄС. Проведення щодо забезпечення примусового виконання зобов'язань (ст.258-260 ДФЄС). Проведення по справах про скасування нелегітимних нормативних актів ЄС (ст. 263 ДФЄС). Преюдиційні провадження по розгляду справ за запитами національних судів (ст.. 267 ДФЄС).

Правотворча діяльність Європейського Суду. Природа рішень Суду Європейського Союзу. Вплив рішень Суду ЄС на право та інститути ЄС. Прецедентний характер рішень Суду ЄС. Правотворча, правозастосовна та правотлумачна практика Суду ЄС. Роль Суду ЄС та національних судів у становленні правопорядку ЄС. Конституційні засади функціонування права ЄС та значення Суду ЄС в забезпеченні їх стабільності та розвитку. Взаємозв'язок та взаємодія судових органів ЄС із судовими органами держав-членів.

Базова навчальна література з курсу
«Судові системи та порівняльне судове право»

1. Городовенко В. В. Принципи судової влади: монографія. Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого”. Харків: Право, 2012. 448 с.
2. Лапкін А. В. Судове право України : навч. посіб. у схемах / А.В. Лапкін. – Х. : Право, 2016. – 148 с
3. Марочкін І. Є. Порівняльне судове право : навч. посіб. / І. Є. Марочкін, Л. М. Москвич, Н. В. Сібільова [та ін.]. — Х.: Право, 2008
4. Марочкін І.Є., Москвич Л.М., Каркач П.М. та ін. Організація судових та правоохоронних органів. Підручник. Харків, 2014. 448 с.
5. Молдован В.В. Судоустрій: Україна, Велика Британія, Російська Федерація, США, ФРН, Франція,. Судові органи ООН. Навч. посіб. / В.В. Молдован, А.В. Молдован – К: Центр учбової літератури, 2012. – 364 с.
6. Назаров І.В. Судові системи країн європейського Союзу та України: генезис та порівняння: Монографія / І.В. Назаров. – Харків: Видавництво «ФІНН», 2011. – 432 с.
7. Нор В.Т., Анікіна Н.П., Бобечко Н.Р. Судові та правоохоронні органи України: підруч. для студ. вищ. навч. закл./ За ред. В.Т. Нора. К.: Ін Юре. 2010. 240 с.
8. Прилуцький С.В. Вступ до теорії судової влади (Суспільство. Правосуддя. Держава): Монографія. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2012. – 317 с.
9. Судоустрій України : підруч. / за ред.: М. А. Погорецького, О. Г. Яновської. Київ: Юрінком Інтер. 341 с.
10. Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України: підручник/ за заг. ред. С. М. Гусарова. – Харків, 2020. – 508 с.

- 11.Юревич І. В. Єдність судової влади: монографія. НЮУ ім. Я. Мудрого.
Харків: Право. 264 с
- 12.Шевчук С. В. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в
Україні / С. Шевчук. – 2-ге вид. – К. : Реферат, 2010. – 640 с.

Плани семінарських занять

Тема 1

Судове право України та порівняльне судове право

1. Предмет, метод та система порівняльного правознавства
2. Порівняльне судове право як наука та навчальна дисципліна. Судові системи, як об'єкт дослідження порівняльного правознавства
3. Предмет метод та система судового права
4. Принципи судового права та їх класифікація
5. Джерела судового права та їх класифікація
6. Поняття, ознаки та класифікація норм судового права України
7. Взаємозв'язок судового права з іншими галузями права

Наукова література

1. Бабкова В. С. Міжнародні стандарти як джерела судового права України / В.С. Бабкова // Право України. – 2015. – № 7. – С. 136-143
2. Баєва Л., Назаренко П. Класифікація принципів судової влади в Україні. – Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2017. – №28 . – с.19-21
3. Городовенко В. В. До питання визначення правової природи та системи принципів судового права / В. В. Городовенко // Право України. – 2015. – № 3. – С. 42-52
4. Костицький В., Чорна С. До питання про судове право як окрему галузь права. – Науковий юридичний журнал. - 2019. - №7. – с. 84-90
5. Курило М. П. Судове процесуальне право як складова частина судового права. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. 2013. № 3. С. 15–19.

6. Лобойко Л. М. Концепція судового права у контексті судового захисту прав і свобод / Л. М. Лобойко, О. Г. Шило. – 2015. – № 3. – С. 60-70.
7. Логінова Н. І. Упровадження електронного правосуддя в систему судочинства // Актуальні проблеми держави і права. – 2014. – С. 429–435
8. Майданик Р. Ліберальне вчення про судове тлумачення норм права України (крізь призму добудови права). – Право України. – 2016. - №7. – с. 69-78
9. Москвич Л. Судове право: крок від теорії до галузі права. Право України. 2015. № 3. С. 18–25
10. Назаров І. В. Джерела судового права // Право України. – 2015. – № 3. – С. 53-59.
11. Прилуцький С. В. Судове право як концептуальна основа судової влади України / С. В. Прилуцький // Право України. – 2015. – № 3. – С. 26-41.
12. Селіванов А. Судове право як самостійна галузь системи сучасного українського права. – Право України. – 2015. - №3. – с. 9-17
13. Селіванов А. О. Судове право: нова галузь права чи теоретична думка?. - Вісник Верховного Суду України. — 2008. — № 6 (96). — С. 6–9.
14. Тюріна О. Перспективи розвитку порівняльного правознавства. – Науковий вісник національної Академії внутрішніх справ. – 2015. - №1. – с. 19-27
15. Прилуцький С.В. Концепція судового права та перспективи : наукова доповідь. К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. 28 с
16. Чернецька О., Шилінгов В. Юридична компаративістика як самостійна юридична наукова дисципліна. – Український міжнародний науковий юридичний журнал «Порівняльно-правові дослідження». – 2009. – №1. – с.23-28

14. Щербанюк О.В. Становлення концепції судового права. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2015. Випуск 32. Том 1. С. 157–160.
15. Юревич І. В. Судове право як гарантія єдності судової влади / І.В. Юревич // Право України. – 2015. – № 5. – С. 194-201.

Тема 2

Судова влада та судова система України

(4 години)

1. Судова влада, як одна з гілок державної влади.
2. Поняття, ознаки та функції судової влади.
3. Форми реалізації судової влади
4. Принципи судової влади та їх класифікація:
 - інституціональні принципи;
 - організаційні принципи;
 - функціональні принципи;
5. Правосуддя – як спосіб реалізації судової влади
6. Поняття, ознаки та відмінність правосуддя від інших форм державної діяльності
7. Поняття та значення принципів правосуддя та їх класифікація
8. Принципи побудови судових систем країн світу
9. Судова ланка та судова інстанція: поняття та співвідношення
10. Поняття, ознаки та особливості судової системи України
11. Місцеві, апеляційні, вищі спеціалізовані суди, Верховний Суд України: склад, структура та порядок прийняття рішень
12. Кадрове забезпечення судів в Україні
13. Правовий статус державної судової адміністрації України
14. Конституційний суд та його місце в судовій системі України

Наукова література

1. Баєва Л., Назаренко П. Класифікація принципів судової влади в Україні. – Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2017. – №28 . – с.19-21
2. Завальнюк І. Право на справедливий суд в контексті конституційно-правового реформування судової системи України. – Право і суспільство. – 2022.- №2. – с.16-23
3. Городовенко В. В. Принципи судової влади: монографія / В. В. Городовенко ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого". - Харків : Право, 2012. - 448 с
4. Глущенко С. В. Єдність судової юрисдикції: продовження дискусії у доктринальній площині / С. В. Глущенко // Право України. – 2015. – № 3. – С. 78-86.
5. Кібець В. ЄСІТС як цифрове майбутнє судової системи. – Правові горизонти. – 2020. – №22. – с.105-109
6. Левенець Б. Моделі судового правозастосування України та Франції: порівняльно-правове дослідження. – Право і суспільство. – 2016. – №6. – 51-56
7. Лісна І. Загальнотеоретичний підхід до визначення понять «судова влада» та «судова система». – Прикарпатський юридичний вісник. – 2018. - №2(23). – с. 3-6
8. Овсяннікова О. О. Належна (справедлива) судова процедура як гарантія довіри громадськості до судової влади / О. О. Овсяннікова // Право України. – 2015. – № 7. – С. 128-135
9. Сердюк В. В. Судовий процес як фундамент для реформування судової системи / В. В. Сердюк // Право України. – 2015. – № 3. – С. 71-77.
10. Святоцький О. Судовий прецедент та судова практика: порівняльно-правовий аспект. – Право України. – 2016. – №10. – с.64-69

11. Передрій О. Проблематика реформування вітчизняної судової системи в умовах активізації європейської інтеграції України. – Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2022. – Випуск 72, частина 1. – с.61-66
12. Правосуддя: філософське та теоретичне осмислення: колективна монографія / А. М. Бернюков, В. С. Бігун та ін. / (Відп. ред. В. С. Бігун). — К., 2009. — 316 с.
13. Сухарко А. Порядок формування Вищої Ради Правосуддя. – Актуальні проблеми вітчизняної юриспунденції. – 2017. - №2 (Т1). – с.134-137
14. Улютіна О. А. Тенденції реформування системи судоустрою України з часів незалежності і до сьогодні. Право. Людина. Довкілля. 2019. № 4. С. 121-129
15. Фоміна М. А. До питання розмежування понять «судова система» та «судоустрій». Часопис Київського університету права. 2013. № 1. С. 67-69
16. Чумак В. роль і місце вищих спеціалізованих судів у системі судоустрою України. – Вісник ХНУВС. – 2020. - №2. – с.250-256

Законодавство:

- Закон України Про судоустрій і статус суддів від 02.06.2016 року № 1402-VIII
- Закон України Про Вищу раду правосуддя від 21.12.2016 № 1798-VIII
- Закон України Про Конституційний Суд України від 13.07.2017 № 2136-VIII
- Закон України Про Вищий антикорупційний суд: від 7 червня 2018 року № 2447
- Закон України Про національне антикорупційне бюро від 14 жовтня 2014 № 1698-VII

Тема 3
Судова система США
(4 години)

1. Конституційно-правові основи функціонування судової системи США
2. Загальні засади створення та розвитку судової системи США та її структура.
3. Федеральні суди загальної юрисдикції:
 - окружні суди
 - федеральні апеляційні суди
 - апеляційний суд федерального округу
4. Верховний суд США:
 - склад, компетенція та порядок розгляду справ Верховним Судом США
 - конституційний контроль Верховного суду США
5. Судові системи окремих штатів:
 - двоступінчаста система
 - трьохступінчаста система
6. Організація та порядок розгляду справ судами присяжних в США
7. Суди спеціалізованої юрисдикції та їх місце в судовій системі США

Наукова література

1. Блажівська О. Аналіз судових систем інтелектуальної власності Франції, США, Німеччини та України, перспективи створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності в Україні. – Право України. – 2016. - №11. – с.167-175
2. Богданова С. Конституційно-правова взаємодія Конгресу та Верховного Суду США. – Часопис Київського університету права. – 2018. - №4. – с.106-110
3. Бондаренко Є. Особливості прецедентного права США. Часопис

- Київського університету права. No 4. 2011. С. 64 – 68
- Бондаренко Є. Особливості прецедентного права США // Часопис Київського університету права. - №4. – 2011. – С.64-68
4. Іванченко О. Національні традиції застосування судами норм міжнародного права (на прикладі країн загального права). – 2019. - №5. – с.27-29
 5. Левенець Б. Моделі судового правозастосування Великобританії та США. – Підприємництво, господарство і право. – 2020. - №1. – с.170-175
 6. Лісна І. Зарубіжний досвід функціонування судових систем та можливість його використання під час проведення судової реформи в Україні. – Актуальні проблеми права: теорія і практика.- 2018. - №1(35). – с.124-131
 7. Ригіна О. Виникнення та розвиток «загального права» на території США. – Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2008. - №3. – с.1-10
 8. Нестерчук Л., Біденко О. Система федеральних судів США та ефективність здійснення правосуддя. – Актуальні проблеми політики. – 2018. – Вип.62. – с.138-151
 9. Новоселова В. Підтримання довіри до судової влади в зарубіжних країнах: досвід для України. – Право і суспільство. – 2017. - №5. – с.39-43
 10. Пильгун Н. До питання про історію формування американської правової системи. – Юридичний вісник. – 2018. – №4. – с.74-80
 11. Погребняк С. Вплив судової практики на юридичні акти в англоамериканському праві. Вісник академії правових наук України. No 2(37). 2004. С. 24 – 34.
 12. Саломатин О. Верховний Суд США: основні етапи захисту конституційних прав громадян // Право США. – № 1–2. – 2013. – С.113-121
 13. Шаповал К. Функціонування спеціальних судових органів із вирішення

земельних спорів у Сполучених штатах Америки: досвід для України // Вісник Академії адвокатури України. - №2(24). – 2012

14. Tarr A. Judicial federalism in the United States: structure, jurisdiction and operation, *Revista de Investigações Constitucionais*, Curitiba, vol. 2, n. 3, 2015, p. 7-34

Тема 4

Судова система Англії

(4 години)

1. Правові засади становлення та побудови судової системи Англії
2. Місце та роль судів першої ланки в судовій системі Англії
 - трибунали та їх види: склад, порядок розгляду справ, юрисдикція
 - магістратські суди Англії: склад, структура, юрисдикція
 - суди графств Англії: склад, структура, юрисдикція
3. Особливості побудови та специфіка розгляду справ судами другої ланки Англії:
 - Високий суд правосуддя (High Court of Justice) та його місце в судовій системі Англії
 - відділення Королівської лави: структура та порядок розгляду справ
 - канцлерське відділення; структура та порядок розгляду справ
 - відділення у сімейних справах: структура та порядок розгляду справ
 - Королівський суд (Суд корони): структура, склад, юрисдикція та порядок розгляду справ
 - Апеляційний суд Англії як вищий орган в системі судів другої ланки Англії.
4. Верховний суд Великобританії як найвищий судовий орган в судовій системі.
5. Суди спеціалізованої юрисдикції Англії
6. Структура судової системи Шотландії

Наукова література

1. Бережанський Г. Особливості організації та здійснення судової влади органами адміністративної юстиції у Великобританії. – 2016. - №1. – с.11-14
2. Євсєєв О. Дискусія навколо створення Верховного Суду Сполученого Королівства: конституційно-правові аспекти / Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 26. – 2013. – С. 70-80
3. Земленська В. Аналіз практики судових та правоохоронних органів з впровадження процедури медіації в Англії, Бельгії та Німеччині. Відновне правосуддя в Україні. 2007. № 1. С. 76 – 81.
4. Крижанівський В. Міровий суд в Україні та Англії // Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. – Юридичні науки. - №89. – 2011. – С.15-20
5. Левенець Б. Моделі судового правозастосування Великобританії та США. – Підприємництво, господарство і право. – 2020. - №1. – с.170-175
6. Камінська Н., Гусяк М. Статутні джерела в правових системах Великобританії та США. – 2020. – Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка. – Вип. 2 (90). – с.26-39
- Качурінер В. Аналіз європейського досвіду та європейських стандартів щодо організації судової влади в Україні. – Юридичний науковий електронний журнал. – 2022. - №9. – с. 558-561
7. Малишев Б. Прецедентне право Англії. Теоретичні аспекти. – Наукові записки. – 2001. – Т.19. – с. 232-237
8. Мартовицька Н. Дитячі суди Великої Британії як інструмент здійснення соціального захисту дітей. – Вісник Черкаського університету. – 2014. - №24. – с.90-94
9. Назаров. І. Судова система Великої Британії та її реформування у зв'язку із членством у Європейському Союзі //Проблеми законності. - 2011. - Вип. 115. - С. 179-187
10. Погребняк С. Вплив судової практики на юридичні акти в англо-

американському праві. – Вісник академії правових наук України. – №2(37). – 2004. – С.24-34

11. Фесенко Л. Європейський досвід функціонування спеціалізованих судових органів. - Актуальні проблеми держави і права. – 2010. – С.11-21

Тема 5

Судова система Франції

1. Правові засади функціонування судової системи Франції та її структура
2. Трибунали малої та трибунали великої інстанцій як та їх місце в судовій системі Франції
3. Апеляційні суди загальної юрисдикції у Франції: склад, структура та компетенція
4. Касаційний суд Франції: склад, структура, компетенція, порядок прийняття рішень
5. Спеціалізовані суди Франції та їх види: торгівельні суди, ради прюдомів, морські суди та інші
6. Загальна характеристика судів спеціальної юрисдикції у Франції
7. Державна рада та її місце в судовій системі Франції

Наукова література

1. Андрєєва І. Судова система Франції на сучасному етапі . – Академія управління. – 2020. - №1. – с.136-144
2. Бережанський Г. Проблеми реалізації права на справедливий суду Франції: досвід для України. – Вісник кримінального судочинства. – 2018. - №2. – с.167-176
3. Буковецька Н. Визнання і виконання рішень іноземних судів у Франції // Юридична наука. – №2. – 2011. – С.211-215

4. Деменчук М. Забезпечення єдності судової практики вищими судовими інстанціями: європейський досвід. – Актуальні проблеми держави і права. – 2015. – с. 210-216
5. Жерьобкіна, Є.А. Судовий прецедент як джерело права в романо-германській правовій сім'ї [Текст] / Є.А. Жерьобкіна // Правові горизонти. – 2019. – Вип. 14 (27). – С. 98-102.
6. Крегул Я. М. Публічний контроль в Україні та Франції: порівняльно-правове дослідження / Я. М. Крегул / Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. Вип. 85 / редкол.: Г. І. Чанишева (голов. ред.) та ін. – Одеса : Гельветика, 2020. – С. 111-120
7. Левенець Б. Моделі судового правозастосування України та Франції: порівняльно-правове дослідження. – Право і суспільство. – 2016. – №6. – 51-56
8. Майданик Р.А. Судовий прецедент в країнах континентального права. Юридична Україна, 2013. № 2. С. 44–49.
9. Миронюк Р. Зарубіжний досвід примусового виконання рішень судів та інших органів публічної адміністрації (на прикладі Французької Республіки) та можливості його впровадження в Україні. – науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2019. – №2. – с.56-61
10. Моргун С. Запозичення французької моделі суду присяжних до українського законодавства: реалії та перспективи. – 2017. – Підприємництво, господарство і право. - №3. – с.268-271
11. Портнов А. Особливості французької моделі конституційної юстиції // Адвокат. - №8(143). – 2012. – С.8-11

Тема 6
Судова система Федеративної Республіки
Німеччини

1. Загальна характеристика та особливості побудови судової системи Німеччини
2. Місцеві (дільничі) загальні суди: структура, склад, юрисдикція та порядок розгляду справ
3. Регіональні загальні суди: структура, склад, юрисдикція та порядок розгляду справ
4. Вищі регіональні загальні суди (вищі суди землі) структура, склад, юрисдикція та порядок розгляду справ
5. Верховний федеральний суд як орган найвищої судової інстанції судів загальної юрисдикції Німеччини
6. Федеральний Конституційний суд як єдиний орган конституційної юрисдикції Німеччини: склад, структура, компетенція та порядок прийняття рішень
7. Суди спеціалізованої юрисдикції та їх види

Наукова література

1. Буряк О. Конституційні основи організації судової влади у зарубіжних країнах // Вісник Академії адвокатури України. - №1(14). – 2009. – С. 163-167
2. Гультай М. Процедура приймання та розгляду конституційної скарги Федеральним Конституційним Судом Німеччини: до питання про запозичення досвіду // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – Випуск 22. – 2011. – С. 26-41
3. Гультай М. Досвід функціонування інституту конституційної скарги у Федеративній Республіці Німеччині та перспективи його запровадження в Україні // Питання конституційного права. — Вісник No 3(66). — С. 55 – 67

4. Ерємєєва М. Підвідомчість справ, пов'язаних із здійсненням виборчих прав за законодавством Німеччини // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского Серия «Юридические науки». – Том 24 (63). – № 1. – 2011. – С. 275-280.
5. Карпушова О. Правове регулювання перебігу трудових відносин із суддями у ФРН. – Право і суспільство. – 2020. - №4. – с. 128-133
6. Кравченко М. Сутність та зміст права на вільний розвиток особистості крізь призму рішень Федерального Конституційного суду Німеччини. - Порівняльно-аналітичне право. – 2020. - №2. – с. 38-41
7. Назаров І. Історичний розвиток та сучасна структура судової системи Німеччини. – Проблеми законності. - 2016. - Вип. 134. - С. 173-181.
8. Назаров І. Судові системи країн Європейського Союзу та України: порівняльно-правовий аналіз. – Держава і право. – Вип.47. – с.555-560
9. Слінько Т. Компетенція Федерального Конституційного суду Німеччини та Конституційного суду України: порівняльно-правовий аналіз. – Науковий вісник ужгородського національного університету. – 2022. – Серія Право, вип. 73. – с. 215-21
10. Чанишева Г. Спеціалізована трудова юстиція у країнах Європи: досвід для України // «Вісник Вищої ради юстиції». – № 2. – 2010. – С.75-82
11. Черепій П. Кримінальне судочинство ФРН та його структура. – Науково-інформаційний вісник Право. – 2013. - №7. – с.133-138
12. Чумак В., Цебинога В. Захист прав людини в адміністративному судочинстві Німеччини: досвід для України. – Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. 2018. Вип. 4 (84). – с.173-178
13. Якимчук С. Моделі примусового виконання судових рішень. – Університетські наукові записки. – 2019. – Т.18. - №3. – с.184-204

Тема 7

Судова система Європейського Союзу

(4 години)

1. Принципи організації та функціонування судової системи Європейського Союзу та її структура.
2. Склад, та порядок формування Суду Європейського Союзу
3. Юрисдикція Суду Європейського Союзу та її види (пряма, преюдиційна, попередній контроль)
4. Правова природа рішень Суду Європейського Союзу
5. Порядок роботи та прийняття рішень в Суді Європейського Союзу
6. Правотлумачна практика Суду Європейського Союзу
7. Взаємодія Суду ЄС та національних судів держав-членів у формуванні права Європейського Союзу

Наукова література

1. Анакіна Т. Обмеження темпоральної дії рішень Суду Правосуддя / Т. Анакіна // Підприємництво, госп-во і право. – 2008. – № 7. – С. 47–49
2. Брацук І., Микієвич М. Роль конституційного суду в імплементації права Європейського Союзу в національному праві держав-членів (на прикладі Польщі та Естонії) / Іван Брацук, Михайло Микієвич // Становлення та розвиток науки європейського права в Україні. Liber amicorum до 70-річчя проф.В. Муравйова : монографія / за заг. редакцією К. Смирнової. – Одеса : Фенікс, 2017. – С. 129 – 140
3. Комарова Т. В. Суд Європейського Союзу: розвиток судової системи та практики тлумачення права ЄС : монографія / Т. В. Комарова. – Харків : Право, 2018. – 528 с.
4. Комарова Т.В. Суд Європейського Союзу: розвиток судової системи та практики тлумачення права ЄС: монографія. Харків: Право, 2018. 528 с
5. Комарова Т. В. Вплив Суду Європейського Союзу на розвиток права та

інститутів ЄС. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу : монографія / за н.. І. В. Яковюка. Київ : Ред. Журн. «Право України», 2012. С. 171–202.

6. Комарова Т. В. Суд ЄС та національні інтереси держав – членів Європейського Союзу. Проблеми законності. 2016. Вип. 134. С. 190–198
7. Колесніченко В. В. Принципи права Європейського Союзу у світлі Лісабонського договору // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр.; ОНЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. – Одеса, 2009. – Вип. 36. – С. 181-187.
8. Комарова Т. Роль Суду справедливості Європейського Союзу у формуванні доктрини конституціоналізації права ЄС. – Право України. - №6. – 2019. – С.69-85
9. Комарова Т. Організація судової системи Європейського союзу. – Вісник Національної академії правових наук України. – №1 (Вип.25). – С. 79-96
10. Комарова Т. Суд ЄС та національні інтереси держав–членів Європейського Союзу. – Проблеми законності. – Вип.134. – 2016. – С. 190-198
11. Комарова Т. Формування суддівського корпусу в Європейському Союзі: останні тенденції. – Проблеми законності. – Вип.141. – 2018. – С.201-213
12. Тимченко Л., Кононенко В. Вплив Суду ЄС на розвиток права Європейського Союзу // Європейське право: науково-практичний фаховий журнал (додаток до юридичного журналу «Право України»). - 2012. - №1. – С.189-196
13. Яковюк І., СР Асірян, АВ Лазуренко Правовий конфлікт між ЄС та Республікою Польща щодо польської судової реформи. - Право та інноваційне суспільство. – № 2 (17). – 2021. – С.71-77

Навчально-методичне видання

Брацук Іван Зіновійович

кандидат юридичних наук

Судові системи та порівняльне судове право

Програма курсу та плани семінарських занять
для студентів факультету міжнародних відносин.

Відповідальний за випуск – Брацук І.З.

Комп'ютерний набір – Брацук І.З.